
Wat zijn de gevolgen voor een pensioenuitvoerder als een Uniform Pensioenoverzicht een rechtshandeling wordt?

Dayenne Boosten

Ieder jaar verstrekt een pensioenuitvoerder een Uniform Pensioenoverzicht (UPO) aan deelnemers. Deelnemers worden via het UPO onder andere geïnformeerd over hun opgebouwde pensioenaanspraken, de verwachte pensioenaanspraken bij pensionering en een eventueel recht op nabestaandenpensioen. De informatie in een UPO is 'slechts' informatief, de deelnemer kan hier geen rechten aan ontlenuen. Wat dit betreft is een UPO geen rechtshandeling. Op 6 maart 2019 heeft CDA-kamerlid Pieter Omtzigt een motie ingediend om van het UPO wel een rechtshandeling te maken. Wat betekent dit voor pensioenuitvoerders?

De motie van Pieter Omtzigt

Begin 2019 informeerde ABP 1187 deelnemers dat zij, in tegenstelling tot hetgeen in het UPO wordt getoond, te veel pensioen hadden ontvangen. ABP gaf aan dit te veel ontvangen pensioen terug te gaan vorderen¹. Deze gebeurtenis was voor Pieter Omtzigt reden om een motie in te dienen waarin hij aangeeft dat pensioendeelnemers voortaan afdwingbare rechten moeten kunnen ontlenuen aan UPO's en jaarafschriften van een pensioenuitvoerder². De regering moet nu met een voorstel komen waarmee deelnemers daadwerkelijk rechtszekerheid kunnen krijgen van hun pensioenuitvoerder over hun opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen.

Jurisprudentie

Als het gaat om 'gerechtvaardigd vertrouwen' is het in de praktijk voornamelijk het UPO waar deelnemers een beroep op doen. Het UPO geeft immers een overzicht van de opgebouwde pensioenaanspraken en op grond van deze overzichten maken deelnemers vaak plannen en afspraken voor de toekomst. In de huidige jurisprudentie wordt een UPO niet gezien als een rechtshandeling. Een UPO is slechts een middel van informatieverstrekking door een pensioenuitvoerder. En aan informatieverstrekking kan geen rechten worden ontleend.

Een voorbeeld hiervan is een uitspraak van de Rechtbank Rotterdam op 22 mei 2015³. In de UPO's informeerde de pensioenuitvoerder de deelnemer (en tevens eiser in deze zaak) over de hoogte van zijn opgebouwde pensioenaanspraken. Achteraf blijkt dat de deelnemer in drie opeenvolgende jaren UPO's heeft ontvangen waarin een te hoge pensioenaanspraak werd getoond. Deelnemer eist dat op grond van artikel 3:35 BW⁴ de pensioenuitvoerder het hogere pensioenbedrag aan hem toekent. Deelnemer stelt dat hij erop mocht vertrouwen dat het bedrag aan pensioen op de UPO's correct was. Op grond van gerechtvaardigd vertrouwen eist hij dan ook het hogere pensioenbedrag op. De kantonrechter oordeelt echter dat er voor een geslaagd beroep op gerechtvaardigd vertrouwen sprake moet zijn van een rechtshandeling. Het verstrekken van het UPO is geen rechtshandeling.

---

¹ <https://www.abp.nl/over-abp/actueel/nieuws/abp-past-1187-pensioenuitkeringen-aan.aspx>

² <https://www.amweb.nl/pensioen/nieuws/2019/03/kamer-upo-moet-deelnemer-rechtszekerheid-bieden-101115826>

³ PJ 2015/138 pensioenjurisprudentie (op te vragen bij auteur)

⁴ <https://maxius.nl/burgerlijk-wetboek-boek-3/artikel35>

Volgens de rechter voldoet de pensioenuitvoerder met het verstrekken van een UPO puur aan de informatieplicht die hem in artikel 38 van de Pensioenwet⁵ is opgelegd.

In bovengenoemde casus wordt ook gewezen op de clause die de pensioenuitvoerder in het UPO vermeldt. Deze clause wordt door meerdere pensioenuitvoerders gebruikt en luidt als volgt: *“Wij zijn uitgegaan van de bij ons bekende gegevens en uw pensioenreglement. Het pensioenreglement is uiteindelijk bepalend”*.

Nog een voorbeeld is een recente uitspraak van de Commissie van Beroep ABP, op 25 september 2019⁶. In deze casus heeft een deelnemer verkeerde informatie van ABP ontvangen over de hoogte van het nabestaandenpensioen voor zijn partner. De Commissie van Beroep ABP heeft het bezwaar van de deelnemer ongegrond verklaard. Ik citeer: *“Wat betreft het ontlenen van rechten aan pensioencommunicatie voert ABP een strikte lijn. Deze lijn ontleent ABP aan het Burgerlijk wetboek en de civiele uitspraak over dit onderwerp. Alleen aan een bericht dat kan worden herleid tot een rechtshandeling – dus als ABP een concreet aanbod doet dat afwijkt van het pensioenreglement – kunnen rechten worden ontleend. De opgave die u heeft ontvangen, kan niet worden herleid tot een rechtshandeling”*.

De huidige aanpak

Geen enkele deelnemer of pensioengerechtigde wil natuurlijk horen dat zijn pensioenuitkering niet klopt. En al helemaal niet dat ze te veel pensioen hebben ontvangen en dit moeten terugbetalen. Op grond van artikel 6:203 BW⁷ mag een pensioenuitvoerder echter onterecht te veel betaald pensioen van de deelnemer terugvragen. Toch is het soms redelijk dat het pensioen niet wordt verlaagd of dat een deelnemer het te veel ontvangen pensioen niet hoeft terug te betalen. Dit wordt beoordeeld aan de hand van de individuele situatie van de deelnemer of pensioengerechtigde. Het is van belang dat pensioenuitvoerders dit soort situaties zorgvuldig beoordelen.

Pensioenuitvoerders mogen te veel ontvangen pensioen niet altijd van een deelnemer terugvorderen. Als de pensioengerechtigde had mogen vertrouwen op de juistheid van de hoogte van de uitkering, mag deze niet worden teruggevorderd. Dit is het geval als de pensioengerechtigde niet had kunnen onderkennen dat hij/zij te veel pensioen ontving.

Dit geldt niet als de deelnemer wél had kunnen onderkennen dat hij/zij te veel pensioen ontving. Een voorbeeld hiervan is een deelnemer die een arbeidsongeschiktheidspensioen ontvangt, terwijl er geen sprake is van arbeidsongeschiktheid. Of als er ineens een veel hoger pensioen wordt uitbetaald dan het pensioen dat eerder werd gecommuniceerd. De deelnemer had dan de conclusie kunnen trekken dat iets niet helemaal juist was.

De hoofdregel is dat als er een onjuiste pensioenaanspraak wordt gecommuniceerd, deze wordt herzien. Dat geldt ook voor een pensioen dat al tot uitbetaling komt. De pensioenuitvoerder moet immers uitvoering geven aan de pensioenovereenkomst die is gesloten tussen werkgever en werknemer en is vastgelegd in het pensioenreglement.

Het uitgangspunt voor een pensioenuitvoerder is het uitvoeren van het pensioenreglement. In dit pensioenreglement liggen de afspraken vast die door Sociale Partners overeen zijn gekomen. Hier

⁵ <https://maxius.nl/pensioenwet/artikel38/>

⁶ Bron is op te halen bij auteur

⁷ <https://maxius.nl/burgerlijk-wetboek-boek-6/artikel203>

kunnen de deelnemers hun rechten en plichten met betrekking tot hun pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen aan ontlennen.

Wanneer men de pensioenuitvoerder wil houden aan 'onjuiste' informatie, dan vraagt men eigenlijk de pensioenuitvoerder af te wijken van de bepalingen die zijn vastgelegd in het pensioenreglement.

Vaak is het verstrekken van onjuiste informatie of een onjuiste uitkering niet toe te rekenen aan de pensioenuitvoerder. Er kan een derde partij bij betrokken zijn. Denk bijvoorbeeld aan een wijziging die door de werkgever niet tijdig is doorgegeven. Of door het UWV of de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Ook ten aanzien van de ABP-kwestie – welke de aanleiding was voor de motie van Pieter Omtzigt – was er sprake van verkeerde gegevensaanlevering door een derde partij, namelijk de SVB. Hierdoor ontvingen deelnemers geruime tijd onterecht een (te hoge) aanvulling op hun pensioen.

Wat als de motie wordt aangenomen?

Als de motie van Pieter Omtzigt wordt aangenomen dan wordt een UPO gezien als rechtshandeling. Er ontstaat voor de pensioenuitvoerder dan de verplichting om de in het UPO getoonde aanspraken ook daadwerkelijk uit te keren. Maar kan dat van een pensioenuitvoerder verlangd worden?

De AFM bepaalt welke informatie een pensioenuitvoerder in het UPO moet opnemen. Als voorbeeld het 'opgebouwde' en 'te bereiken' pensioen. Maar dit is afhankelijk van externe factoren. Denk hierbij aan door werkgevers aangeleverde jaarinkomen en deeltijdfactor. Of een door de regering bepaalde nieuwe AOW-datum. Ook deze externe factoren kunnen wijzigen, soms met terugwerkende kracht. Waardoor informatie in een UPO achteraf moet worden gecorrigeerd.

Uiteraard is bij het tonen van pensioenaanspraken nauwkeurigheid vereist, maar een fout kan nu eenmaal altijd optreden. Iedereen maakt immers fouten, een pensioenuitvoerder dus ook. Maar bij het corrigeren van fouten moeten redelijkheid en billijkheid en goede communicatie het uitgangspunt zijn. De pensioenmaterie is in de afgelopen jaren alleen maar ingewikkelder geworden. De berekening van het pensioen dus ook. Elke wijziging in de regelgeving leidt bijvoorbeeld tot uitbreiding van bestaande overgangsrechten. Al deze overgangsrechten moeten worden vertaald in rekenregels. Dit vraagt enorm veel van (met name) de automatisering. Langzamerhand loopt men ook hier tegen grenzen aan.

Wat vindt de Pensioenfederatie?

De pensioenfederatie vindt het belangrijk dat bij de uitvoering van de motie van Pieter Omtzigt gewaarborgd wordt dat het mogelijk blijft voor een pensioenuitvoerder om administratieve fouten te herstellen. "Alleen al omdat fouten ook buiten de schuld van pensioenfondsen kunnen liggen. Het kan niet zo zijn dat het collectief daar per definitie dan voor opdraait"⁸.

Wat vind ik?

Basisregel is dat het pensioenreglement bepaalt op welke wijze het pensioen van de deelnemer wordt berekend. De deelnemer ontleent zijn pensioenrecht immers aan het pensioenreglement. Als een pensioenuitvoerder in een UPO een onjuist pensioen toont en daar ook aan gehouden wordt, dan is dit pensioen dus niet in overeenstemming met hetgeen in het pensioenreglement is bepaald. De deelnemer ontvangt dan een te hoge of te lage uitkering. Ontvangt een deelnemer een te lage

⁸ <https://www.amweb.nl/pensioen/nieuws/2019/03/kamer-upo-moet-deelnemer-rechtszekerheid-bieden-101115826>

uitkering, dan wordt deze gecorrigeerd. De deelnemer moet immers datgene ontvangen waar hij recht op heeft. Waarom zou de pensioenuitvoerder dan een te hoge uitkering niet mogen corrigeren?

Zeker als dit betekent dat het niet-corrigeren gevolgen heeft voor het collectief vermogen. De deelnemer ontvangt immers méér pensioen dan voor hem is gereserveerd.

Conclusie

Ik ben van mening dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen éénmalig verkeerd verstrekte informatie en foutieve informatie in een reeks van jaren. Als een UPO diverse jaren te hoge aanspraken toont, dan kan er reden zijn om de onjuiste aanspraken uit te keren. De deelnemer had ervan uit mogen gaan dat de informatie correct was. Het is anders als éénmalig een foutieve opgave is verstrekt. Dan gelden mijns inziens de aanspraken die voortvloeien uit het pensioenreglement. Overigens, je kunt je sowieso afvragen wat de waarde van het pensioenreglement is als er ruimte is om hiervan af te wijken.

Niet alleen in het UPO kunnen foutieve bedragen getoond worden. Ook andere pensioenopgaves kunnen foutieve informatie bevatten. Ik vraag me af hoe hier mee moet worden omgegaan als de motie van Pieter Omtzigt wordt geaccepteerd. Er zijn ook deelnemers die zich niet melden als ze een te hoge opgave hebben ontvangen. Wat gaan ze in dat geval doen? Het juiste (lees: lagere) pensioen toekennen? Of gaan ze dan ook een hogere pensioenaanspraak toekennen? Mijns inziens ontstaat dan het gevaar van willekeur.

Kortom, als de motie van Pieter Omtzigt wordt aangenomen, dan zal dit leiden tot meer vragen en onduidelijkheid over de rechten van de deelnemer. Ik blijf dan ook van mening dat het pensioenreglement bepalend is. En mocht er sprake zijn van foutieve informatieverstrekking, dan zal uiteindelijk per situatie beoordeeld moeten worden of enige vorm van compensatie aan de deelnemer rechtvaardig zou zijn⁹.

---

⁹ Auteur: 204181